

Ocellumok komplex geokémiai elemzése: karbonátos-szilikátos olvadékszételegyedés nyomai késő kréta lamprofiókban

Azbej Tristan

(ELTE Közettani és Geokémiai Tsz.,
Litoszféra Fluidum Kutató Labor)

A nyolcvanas évek során északkelet-dunántúli fúrásokban igen ritka és különleges összetételű kőzetasszociációkra: lamprofiros-karbonátos telérekre, telérrajokra bukkantak (Horváth & Ódor, 1983; Szabó et al. 1993). Hasonló korú és litológiájú kőzeteket ismertek a Déli-Alpokban is (Lucchiani et al., 1983).

Az elmúlt két évtizedben számos munka foglalkozott ezekkel a lamprofiókkal leírva azok korát, petrográfiáját (Szabó et al., 1993). Napjainkra ez az intenzív érdeklődés aláhagyott annak ellenére, hogy a lamprofiros telérek ocellum-tartalmuknak köszönhetően természetes mintákat szolgáltatnak a karbonátos-szilikátos olvadékszételegyedés folyamatának tanulmányozására. Vizsgálataink szerint a karbonát ocellumok javarészt karbonátasvanyokból (kalcit, dolomit) és kevés csillámból, szanidinből, analcimból és opakásványokból állnak. Az ocellumok keletkezését magmás fluidumok és üledékes eredetű kőzetzárványok kölcsönhatásából levezető Demény & Harangi (1996) jóvoltából a vizsgált anyagok egy részéből stabil izotópos adatokkal is rendelkezünk.

Jelen munka árnyaltabb képet ad a lamprofiók karbonátjainak geneziséről mikrotermometriás, elektronmikroszondás mérések és katodlumineszcens felvételek elemzése alapján, vizsgálva az ocellumok mellett szintén megjelenő karbonáttereket és karbonátanyagú pszeudomorfózákat. A felsorolt módszerek segítségével összetett képet kapunk a karbonátok anyafluidumáról, valamint a velük később kölcsönhatásba lépő hidrotermás fluidgenerációkról, amelyek a vizsgált mintákban mint másodlagos zárványok jelennek meg. Az előadás célja továbbá, hogy tisztázza az ocellumok és a lamprofiók más karbonát-típusainak (erek, olivin utáni pszeudomorfózák) kialakulásának időrendiségét és körülményeit.

Irodalomjegyzék:

- Demény, A., & Harangi, Sz. (1996): Stable isotope studies and processes of carbonate formation in Hungarian alkali basalts and lamprophyres: evolution of magmatic fluids and magma-sediment interactions. *Lithos.* 37, 335-349.
- Horváth, I., & Ódor, L. (1984): Alkaline ultrabasic rocks and associated silicocarbonatites in the NE part of the Transdanubian Mts. (Hungary). *Miner. Slov.* 16, 115-119.
- Lucchiani et al. (1983): Lucchini, F., Simboli, G., Zenatti, A., Barbieri, M., Nicoletti, M. and Petrucciani, C. (1983) Petrochimica e dati radiometrici K/Ar e Rb/Sr dei "filoni basici" di Corvara in Badia e dei lamprofiri di Val Fiscallina (Dolomiti Orientali). Revisione classificativa ed implicazioni genetiche nel quadro del magmatismo filoniano delle Alpi. *Mineral. Petrogr. Acta*, 27, 233-49.
- Szabó, Cs., Kubovics, I., Molnár, Zs. (1993): Alkaline lamprophyre and related dyke rocks in NE Transdanubia, Hungary: The Alcsutdoboz-2 (AD-2) borehole. *Mineral. Petrol.* 47, 127-148.